

Rapportage

Ecologisch onderzoek naar het voorkomen van de huismus binnen plangebied Terhoeksweg 1/1A in Haarle

Diepenveen, 7 juni 2022

Projectnummer: 2022-031
Aantal pagina's: 20

Opdrachtgever:
BJZ.nu
Dr. Van Wiechenweg 2
8025 BZ Zwolle

Contactpersoon:
Mw. Q. Vos

T 06 - 59 81 87 00
E quirinda@bjz.nu

Opdrachtnemer:
EcoNatura - Onderzoek voor Natuur & Landschap
Gewestlaan 45
7431 AJ Diepenveen

Contactpersoon:
Drs. E. van Maanen

T 06-18969290
E econatura@ziggo.nl
W www.econatura.nl
KVK 55217060

EcoNatura

Onderzoek voor Natuur & Landschap

Science for Nature & People

Vraag- en doelstelling

In verband met de toekomstige transformatie (sloop en nieuwbouw) van een oud boerenerf met voormalige verblijfsrecreatie aan de Terhoeksweg 1/1A in Haarle (figuur 1), heeft BJZ.nu (contactpersoon is Mw Q. Vos) gevraagd om uitvoering van een aanvullend ecologische onderzoek naar het voorkomen van de beschermde huismus met jaarrond beschermde nestplaatsen. Dit op basis van een eerdere ecologisch quickscan onderzoek uitgevoerd door BJZ.nu zelf (rapportnummer 2022-125).

Het voorliggend en aanvullende onderzoek richt zich op het aantonen, dan wel betrouwbaar uitsluiten van de huismus (*Passer domesticus*) als broedvogel binnen het plangebied met binding aan het plangebied en in relatie met de directe omgeving of invloedssfeer die uit de ontwikkeling straalt.

Het onderzoek is compleet met tenminste een tweetal gespreide inventarisatiemomenten in het broedseizoen conform het BIJ12 *Kennisdocument Huismus* (zie Werkwijze). Dit is uitgevoerd in het licht van de vigerende *Wet natuurbescherming* (Wnb) en binnen het traject van de Omgevingsvergunning.

Het onderzoek richt zich specifiek op het aantonen of gemotiveerd uitsluiten van de huismus als broedvogel met jaarrond beschermde nestplaatsen binnen het aangegeven plangebied en de invloedssfeer daarvan.

Het voorliggende onderzoek is onderdeel van een combinatie met tevens een onderzoek naar het voorkomen naar vleermuizen, apart gerapporteerd onder hetzelfde projectnummer.

Voor meer informatie over het ecologisch onderzoek van EcoNatura en informatie over de vigerende natuurwetgeving surf naar: www.econatura.nl

Kenschets plan- en onderzoeksgebied en ingreep

Het plangebied maakt deel uit van een erf met een aantal objecten aan de Terhoeksweg 1/1A bij Haarle in Overijssel.

Een deel van het plangebied is eniger tijd nog in gebruik geweest voor verblijfsactiviteiten en 'paardensport'. Binnen het terrein van de geplande sloop staan gebouwen, waaronder een grote schuur met paardenbak, het gesloten gebouw van de verblijfsrecreatie en een paardenstal in huidig gebruik. Achter de paardenstal staan enkele hokken in ongebruik. Het deel in gebruik door andere partijen bestaat uit een twee-onder- één-kap woning in slechte woonstaat naast een andere woning thans in gebruik van de eigenaar van huifkarverhuur 't Vossenspan Haarle; oftewel hierna gerefereerd als de 'buren'.

De binnenplaats van de gebouwen is grotendeels 'geplaveid'. Op het terrein staan enkele oude bomen waaronder kastanje, eik, beuk en esdoorn. Een deel van de begroeiing is gecultiveerd en wordt deels nog bijgehouden, waaronder de hagen. In de randen van het erf op zandige grond is sprake van spontane vegetatie-ontwikkeling of verruiging of opslag met kruiden, struiken en bomen (o.a. vlierbes en berk). Plaatselijk is sprake van reliëfrijk terrein met her en der zandophogingen. Aan de voorkant ligt een stuk grasland in verruigende staat. Enkele terreinindrukken staan in figuur 2. Het erf ligt in groter open

boerenlandschap met akkers en weiden of ruigere graslanden en wordt door kleinschalige bosdelen, lanen en houtwallen doorbroken; liggend aan de noordwestrand van de Sallandse Heuvelrug.

Men is voornemens de drie objecten binnen de in figuur 1 aangegeven rode lijnen te slopen en daarvoor nieuwbouw met woningen terug te plaatsen.

Figuur 1. Planlocatie aan de Terhoeksweg 1/1A bij Haarle (regio Hellendoorn; Overijssel) op een 'boerenerf'. Het deelgebied van de geplande ontwikkeling ligt binnen de groene demarcatie en de objecten die genomineerd zijn voor de sloop zijn rood omlijnd.

Werkwijze

Het onderzoek naar de huismus volgde de minimaal benodigde onderzoekinspanning zoals beschreven in het *Kennisdocument Huismus*¹. Daarnaast is gebruik gemaakt van de kennis en veldervaring van de auteur als ornitholoog en jarenlange observatie van een mussenkolonie op zijn erf en woonstraat in Diepenveen. Tevens met aanvullende inzichten over de ecologie van de soort uit onder meer het boek *De Huismus* van Van der Plas-Haarsma (2009).

Voor het kunnen vaststellen of eerder betrouwbaar uitsluiten van broedende huismussen geeft het *Kennisdocument Huismus* de volgende werkwijze aan:

¹ <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-009-Kennisdocument-Huisumus-1.0.pdf>

Aangenomen kan worden dat er geen broedende huismussen aanwezig zijn als er tijdens twee gerichte veldbezoeken in de periode 1 april tot en met 15 mei of tijdens vier gerichte veldbezoeken in de periode 10 maart tot en met 20 juni geen aanwezigheid kan worden aangetoond. De inventarisatie moet bij voorkeur onder de volgende omstandigheden plaatsvinden:

- *Goede weersomstandigheden (b.v. geen regen, harde wind en/of kou);*
- *op geluidsluwe momenten (bijvoorbeeld de zondagmorgen in stedelijk gebied);*
- *Op geschikte momenten op de dag (tussen 1 à 2 uur na zonsopkomst en 1 à 2 uur voor zonsondergang is de meeste activiteit waar te nemen, met een piek in de ochtend).*
- *met een tussenperiode van minimaal 10 dagen.*

Zie pagina 19 van het *Kennisdocument Huismus* voor de volledige beschrijving van de methodiek.

In dit onderzoek is op twee avonden met twee-drie uur voor zonsondergang (in de namiddag) gekeken naar mussenactiviteit of gebondenheid van mussen aan het onderhavige perceel en gebouw; oftewel territoriaal gedrag en aanwezigheid van nestplaatsen. Doorgaans zijn huismussen bij goed weer de hele dag – tussen zonsopgang en -ondergang – bij hun broedplaatsen actief en dan ook goed waar te nemen.

Door de late gunning van dit project kon kort daarna pas op de namiddag van 22 mei 2022 een veldbezoek voor het huismussenonderzoek worden uitgevoerd. Dit had echter geen nadelige consequenties, aangezien met dit bezoek meteen een grote broedkolonie van de huismus onomstotelijk kon worden aangetoond.

Kort daarop, op 30 juni, is deze broedkolonie nader in kaart gebracht en vastgelegd met een schatting van het aantal nesten binnen het plangebied. Daarnaast werden ook nesten van andere erfvogels aangetoond. Zie navolgend de resultaten.

Figuur 2. *Terreinindrukken van het plangebied aan de Terhoeksweg 1/1A en directe omgeving in Haarle. Linksonder de paardenstal op het noorddeel van het erf met grotere mussenkolonie.*

Mussen zijn sociale vogels, die meestal in kleinere of grotere groepen samen leven en broeden; vaak op perceel-, straat- en/of wijkniveau. Gemiddeld genomen bedraagt een lokale (semi)kolonie huismussen zo'n 10-20 vogels met daarin meerder residente en dominante volwassen mannetjes en hun vrouwtjes en later in het broedseizoen ook de nieuwe lichte nakomelingen. De nestplaatsen van een

mussenkolonie kunnen geconcentreerd gevonden worden (bijvoorbeeld in één gebouw), of juist verspreid in meerdere objecten op bijvoorbeeld wijk- of erfniveau (figuur 3). Zulke broedkolonies kunnen al jarenlang of langdurig bestaan.

De nesten worden in nissen of holtes, maar ook op richels van objecten gemaakt; opgebouwd uit lange slierten gras, haar, veren en bijvoorbeeld ook papierstroken. In veel gevallen betreft het nesten in dakranden, echter ook regelmatig in kieren of scheuren van muren van gebouwen (zie figuur 5); op muur- en andere richels of op andere objecten zoals bruggen en stuwen. Er zijn meerdere nestmogelijkheden door mussen te benutten, samen met andere noodzakelijke hulpbronnen (zie verder). Mussen maken ook dankbaar gebruik van nestkasten of zogenaamde ‘mussenviden’ afhankelijk van een gunstige plaatsing.

In het voorjaar, zo tussen begin en april en half juni bakenen de residente mannetjes het territorium van hun gezamenlijke broedplaats af. Dit doen ze opvallend en luid tjilpend vanaf traditionele zangposten, zoals in een boom, haag of op een dak; met pieken in de ochtend en namiddag (zie voorbeelden in figuur 3). Mussen onderling in kolonieverband laten jaarrond en gedurende dagen met goede weersomstandigheden op hun vaste verblijfplaatsen ook veel interactieve of sociale activiteiten zien, zodat de vogels voor geoefende ogen en oren al snel opvallen

Huismussen zijn verder zeer honkvast en bevinden zich jaarrond meestal op rustplaatsen dicht in de buurt van hun nestplaatsen en foerageerplekken (figuur 3). Die rustplaatsen bestaan onder meer uit (beuken)hagen, struweel en boomgroepen, waarin ze tijdens slechte weersomstandigheden goed kunnen schuilen; maar ook effectief dekking kunnen vinden tegen grond- en luchtpredatoren. Schuilvegetatie dicht bij de nestplaatsen is dus van cruciaal belang en bepalend voor de duurzame vestiging van mussen.

Het voedsel van de huismus bestaat hoofdzakelijk uit zaden van diverse gras- en kruidensoorten, wat ruimschoots en jaarrond voorradig moet zijn in de omgeving van de nestplaats. Naast zaden van diverse kruiden en grassen als hoofdvoedsel, worden bijvoorbeeld ook de knoppen van met name fruitbomen en bessen genuttigd. Diverse kleine insecten – waaronder langpootmuggen - worden ook niet versmaad. Daarnaast eten mussen (eigenlijk ongewenst) opportunistisch ook de ‘kruimels’ van zowat alles wat de mens aan voedsel op straat laat slingeren en ook vogelvoer (vetbollen) in tuinen. Het mag duidelijk zijn dat zonder voldoende voedsel in de buurt van geschikte nestplaatsen (zoals in de steeds meer versteende stedelijke omgeving het geval is), er geen mussen zullen vestigen.

Meer over de leefwijze van mussen en beschermingsmaatregelen op:
<https://www.econatura.nl/onderzoek-huismus/>

Figuur 3. Voorbeelden van mussenactiviteit binnen stedelijk gebied of woonwijken – residente mannetjes – op en rond op objecten; zingend, rustend en foeragerend.

Het onderhavige terrein is van een geheel andere orde dan binnen stedelijk gebied, waar mussenkolonies vaak bescheiden en meer verspreid zijn. In dit geval was sprake van een grote broedkolonie, typerend voor het oude boerenerf habitat, waar huismussen vroeger in het kleinschalige en extensief gebruikte cultuurlandschap al veel van profiteerde. En niet alleen huismussen, maar ook de boerenzwaluw, spreeuw, gekraagde roodstaart, steenuil, kerkuil en andere cultuurvolgers.

Onderzoeksresultaten

Broedkolonie huismussen

Tijdens het veldbezoek op 22 mei 2022 werd meteen duidelijk dat er huismussen in kolonieverband op het erf aanwezig zijn, met meerdere broedpaartjes. Met name de paardenstal thans in gebruik door 't Vossenspan liet toen mussenactiviteit zien (figuur 4).

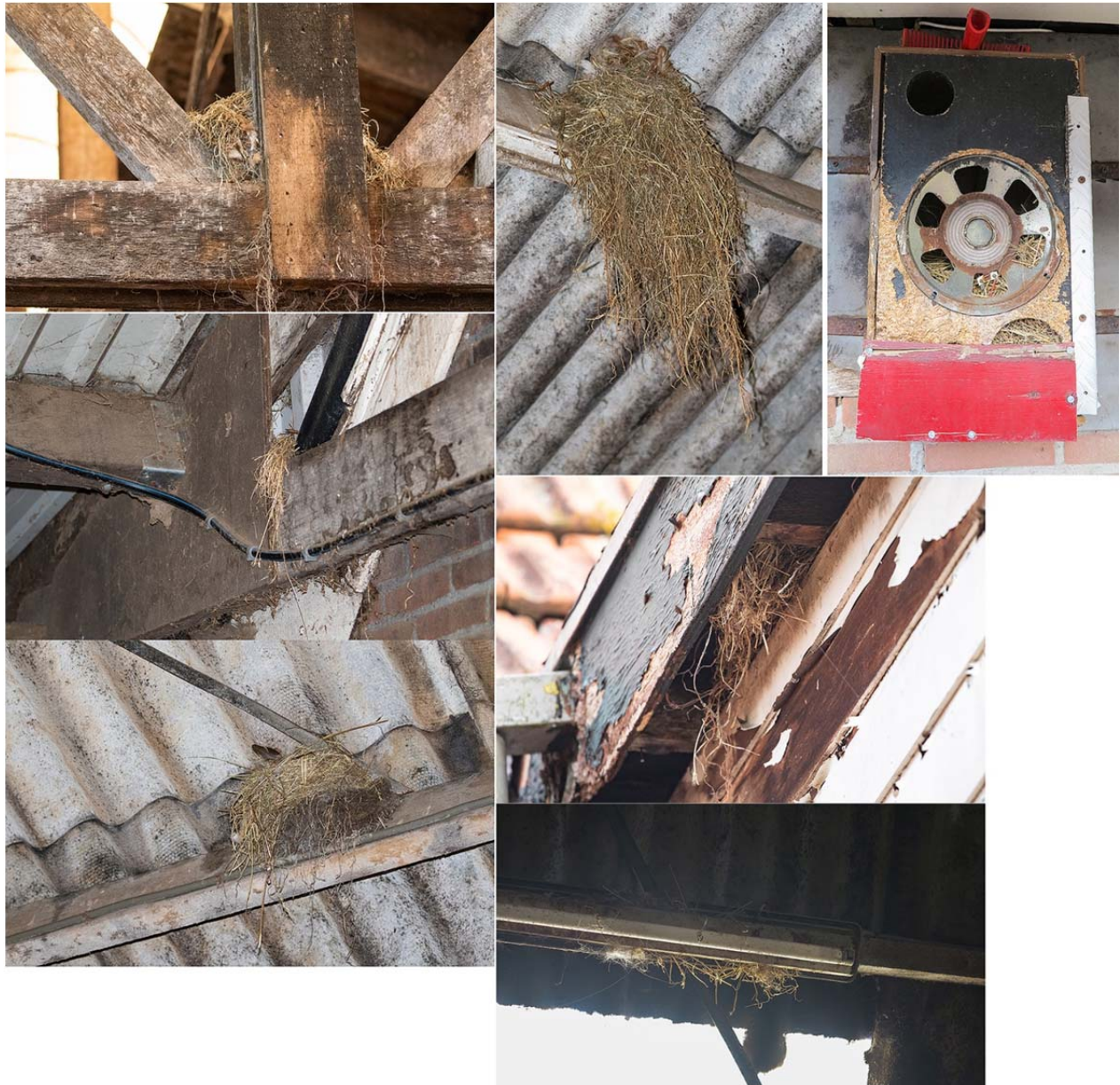

Figuur 4. Paardenstal met grote broedkolonie van de huismus en enkele nesten van de boerenwaluw.

Met het veldbezoek van 30 juni konden hier tenminste 10 zichtbare nesten van huismussen worden geteld (zie voorbeelden in figuur 5), maar mogelijk gaat het om meer; additioneel in de orde van 10-15 nesten verborgen tussen dakplaten, balken, armatuur, de achterliggende zolder e.d. Dit wordt aangegeven door aantal aanwezige of postende vogels door de hele stal actief aanwezig. Naar schatting gaat het in totaal om zo'n 25 – 35 oudervogels (figuur 6). De nesten waren actief in gebruik; oudervogels werden met nestmateriaal vastgelegd en enkele jongen uit de eerste broedcyclus van het jaar waren al uitgevlogen.

Naast de grootste kolonie broedende mussen in de paardenstal werden er ook nestplaatsen in de schuren en het huis van de buren aangetroffen. Dit betreft echter in totaal zo'n 10 broedplaatsen. In de andere twee gebouwen – inclus de grote schuur met paardenbak -genomineerd voor de sloop werden echter geen mussen aangetroffen. Deze zijn hermetisch afgesloten en nog in goede staat, met weinig of geen broedmogelijkheden voor de huismus.

Figuur 5. Voorbeelden van aangetroffen nesten van de huismus op het erf aan de Terhoeksweg 1/1A.

Figuur 6. *Het erf aan de Terhoeksweg, met traditionele paardenhouderij van een huifkarbedrijf, is een eldorado voor gevestigde en broedende huismussen; vooral de paardenstal op het noorddeel van het erf.*

Niet alleen de open paardenstal en andere open gebouwen lenen zich als onderdeel van het broedhabitat van de huismussen, maar ook de royale erfbegroeiing. Naast hun broedplaatsen zijn de huismussen sterk afhankelijk van dichte struiken en bomen als plekken om te posten en schuilen tegen luchtpredatoren, waaronder de sperwer. Het erf met mesthoop en rommeligheid – naast veel zaad dragende gewassen in de omgeving – levert ook direct genoeg voedsel (figuur 7); met het ‘geknoeide’ paardenvoer (haver) als dankbare aanvulling.

Figuur 7. Een mannetje huismus brengt voedsel naar zijn jongen; in dit geval een bek vol langpootmuggen.

Figuur 8 geeft aan waar de zwaartepunten liggen ten aanzien van het aantal broedplaatsen van de huismussen in al de gebouwen op het erf.

Figuur 8. Duiding van de broedplaatsen van de huismus op het erf Terhoeksweg 1/1A.

Broedkolonie boerenzwaluw

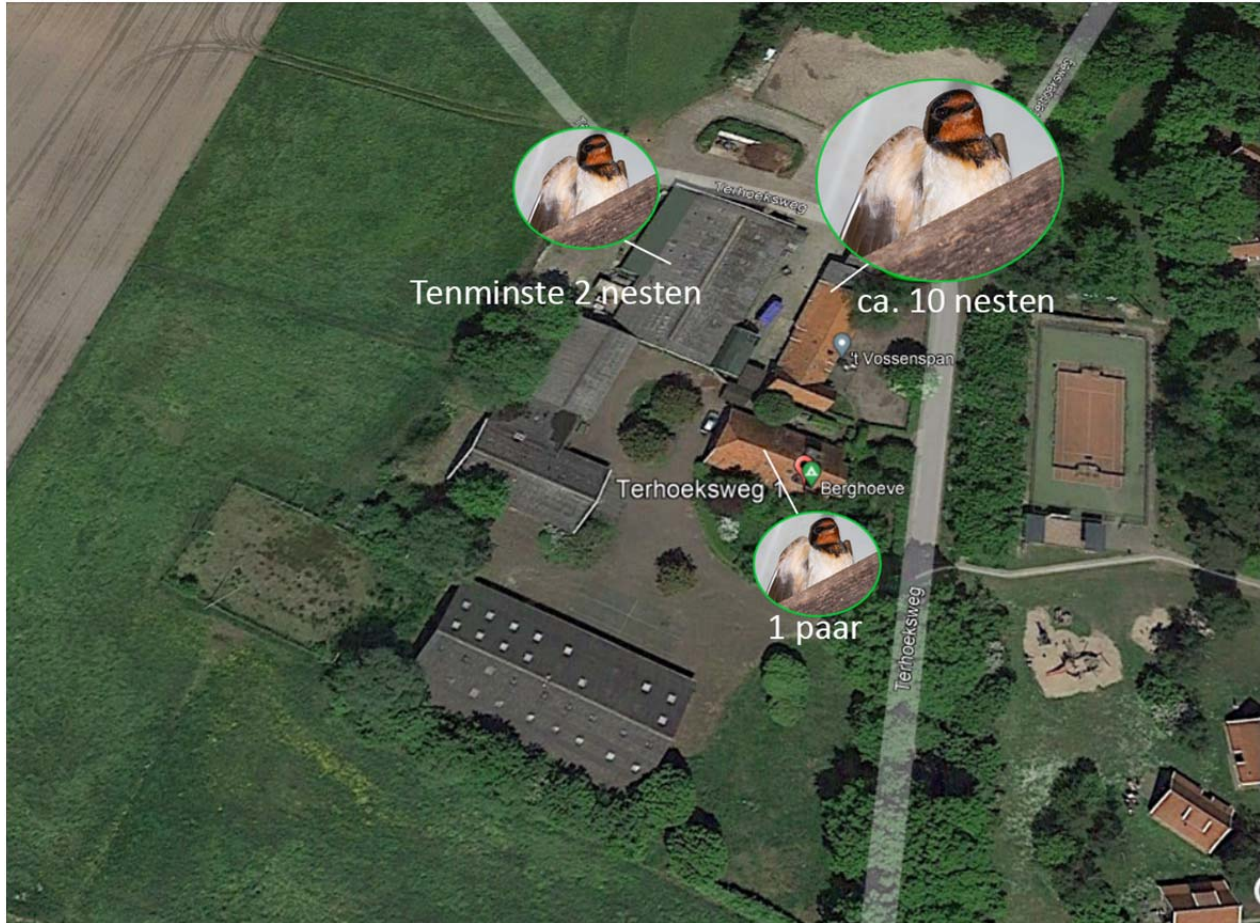
Het erf is tevens in gebruik als gezamenlijke broedplaats door boerenzwaluwen (figuur 9). Naar schatting gaat het boor deze soort in totaal om 20 paar. Tenminste twee nesten (foto linksboven in figuur 10) konden in de paardenstal worden gevonden. De meeste nesten waren duidelijk zichtbaar in de objecten van de burens, namelijk de eigenaar van 't Vossenspan (figuur 10 en 11). Tevens broedt er actueel een paartje in de kamer met het kapotte raam aan de westgevel van tweedelige woonhuis op het zuiddeel van het erf.

Figuur 9. Boerenzwaluwen broedend en insecten jagend op het erf.

Figuur 10. Diverse nesten van de boerenzwaluw, met name in de objecten van 't Vossenspan.

Figuur 11. Duiding van de broedplaatsen van de boerenzwaluw op het erf Terhoeksweg 1/1A.

Overige ervvogels

Verder werden er voedselvluchten van meerdere spreeuwen op het noordelijk erfdeel met paardenstal gezien, wijzend op de aanwezigheid als broedvogel. Spreeuwen nestelen echter verborgen in hopen of spleten, waardoor hun nesten lastig zijn te vinden; of pas met het groter worden van hun bedelende jongen kunnen worden geduid. Op de avonden tijdens het onderzoek naar de huismussen – met prioriteit hiervoor - kon dit niet volwaardig of betrouwbaar worden meegenomen. Ze werden namelijk niet in de gebruikte paardenstal gevonden. Het is echter niet onwaarschijnlijk dat er enkele broedparen van de spreeuw aanwezig zijn in de andere gebouwen bij de burens. Daarnaast broeden wel een tweetal holenduiven (een paar of 4 naar schatting) in de paardenstal.

In het bosje of struweel achter de paardenstal of aan de westzijde werden regelmatig putters gehoord. Mogelijk broedt er hier een paar, wat nog om nadere vaststelling vraagt.

Aanwijzingen voor andere sterke of in mindere mate aan boerenerf gebonden ervvogels - behalve de heggemus als resident vastgesteld - werden niet gevonden; waaronder steenuil, kerkuil, gekraagde roodstaart, zwarte roodstaart, huiszwaluw; en ook ringmus. In het struweel rondom het erf zijn verder

nog wel waarnemingen gedaan van roodborst, zwartkop, tjiftjaf en merel; als zeer waarschijnlijke broedvogels op het erf.

Op de avond van 30 mei werd ook een tweetal raven foeragerend op het erf gezien.

Overige beschermde diersoorten

Hier is geen gericht onderzoek naar gedaan, maar *en passant* werden aanwijzingen (sporen) en habitatkwaliteiten gevonden voor steenmarter. Een steenmarter werd later ook gezien tijdens het eerste vleermuisonderzoek (figuur 12).

Figuur 12. Nieuwsgierige steenmarter op het dak van de voormalige verblijfsvoorziening tijdens het eerste vleermuisonderzoek op 30 juni 2022.

De steenmarter geniet in Overijssel volledige bescherming.

Het erf oogt ook zeer geschikt voor kleinere marterachtigen. Voor deze soortgroep (met bunzing, hermelijn en wezel) bestaat een gerede kans op voorkomen van de meer algemene bunzing en wezel. Het benodigde microhabitat is kwalitatief maar ook in omvang goed aanwezig, namelijk Categorie 8 met:

- dichte en aaneengesloten ruigten en struweel samen met verlaten en vervallen objecten, aansluitend op muizenrijke ruige graslanden;

- rattenholen, konijnenholen, muizengangen en mollenritten (vaak bewoond en belopen door wezels);
- en de aanwezigheid van prooidieren (konijnen, ratten, echte muizen en woelmuizen).

Sinds kort zijn kleine marterachtigen gepromoveerd naar volledige bescherming in de provincie Overijssel, zodat bij voldoende habitatgeschiktheid onderzoeksinspanning zal moeten worden geleverd om ze aan te tonen dan wel zo betrouwbaar mogelijk te kunnen uitsluiten.

Tevens zijn er sporen van regelmatige aanwezigheid van een das of dassen, die mogelijk vanuit een burcht in de omgeving op het erf komen foerageren; er loopt ook een wissel door de tuine van de tweedlige woning in het zuiddeel van het erf. Ook de vossen bezoekt het erf.

Tenslotte zijn er ook nog aanwijzingen voor zoogdieren in de lichte beschermingscategorie of waarvoor vrijstelling geldt conform de provinciale Omgevingsverordening; waaronder met zekerheid aanwezig gewone bosmuis, rosse woelmuis, veldmuis, mol en huisspitsmuis. De zeer vermoedelijk aanwezige egel – volledig beschermd in Overijssel - vormt hier echter uitzondering op.

Er leven ook konijnen op het erf. Hoewel een jachtsoort, is dit gegeven niet onbelangrijk in verband met de voedselvoorziening voor roofdieren en de laatste jaren weer oplevend na jarenlange myxomatose en VHS.

Beschermden soorten uit andere taxa, waaronder mogelijk amfibieën uit de lichte beschermingscategorie (gewone pad e.d.), kunnen redelijkerwijs worden uitgesloten. Mogelijk maken enkele exemplaren gebruik van het erf als landhabitat buiten de voortplanting. Geschikte voortplantingswateren ontbreken echter.

Ecologische effect-beoordeling in het licht van de Wet natuurbescherming

Al met al gaat het om een erf met veel natuurwaarden en betekenis voor beschermde diersoorten, waaronder bijzondere en tegenwoordig afnemende of gevoelige cultuur-ecologische waarden, waaronder de grote huismuskolonie in een paardenstal; vroeger algemeen voorkomend en tegenwoordig schaars. Dit is vooral te danken aan het extensieve en traditionele gebruik van het erf, met een hoge mate van rommeligheid bijdragend aan nestplaatsen en voedsel; zoals op de boerenerven van eertijds.

Opgesomd en onomstotelijk vastgesteld gaat het tenminste om de borging van twee soorten broedvogels met jaarrond beschermde nesten binnen het in figuur 1 aangewezen plangebied met het drietal objecten genomineerd voor sloop, namelijk:

1. Broedkolonie huismussen met circa 25-30 oudervogels (maximaal 25 actieve nestgevallen) met zwaartepunt in de paardenstal, als één van de te slopen gebouwen.
Nestplaatsen van de huismus – met bijbehorend habitat ook van belang, waaronder voedselvoorziening en dekking - zijn in Overijssel jaarrond beschermd, namelijk vallend in **Categorie 2:**

Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.

De huismus staat tegenwoordig te boek als een gevoelige soort met een *matig ongunstige* staat van van instandhouding na een sterke afname in de afgelopen twintig jaar, volgens SOVON Vogelonderzoek Nederland.

2. Broedplaatsen van de boerenzwaluw met circa 13 actieve nesten, waarvan het merendeel in de objecten van de burens.

Deze vallen onder nestbescherming **Categorie 3**:

Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.

De boerenzwaluw, met afhankelijkheid van traditionele boerenerven en extensief boerenland als habitat, is een gevoelige soort (Rode lijst genoteerd), met eveneens een sterke afname in de afgelopen 20 jaar en thans lichtelijk populatieherstel.

Het betreft dus twee vogelsoorten met specifieke habitatbehoeften die niet rijkelijk meer vervuld kunnen worden in het sterk veranderende boerenland. Het zal in verband met de geplande sloop en verdwijnen van vaste broedplaatsen zeker geen sinecure dit effectief te vervangen of te compenseren. oftewel de huidige gunstige habitatkwaliteiten thans aanwezig na te bootsen in de nieuwe situatie met nette woningbouw en ‘verschoning’ van het erf of normalisatie. Met deze ontwikkeling – ook het huifkar- en paardenbedrijf treffend - zal een groot deel van de lokale mussenpopulatie verdwijnen, alsmede de boerenzwaluwen.

Verder dient mogelijk ook nog rekening te worden gehouden met broedplaatsen van spreuwen (Categorie 5 jaarrond beschermde vogelnesten²), die waarschijnlijk verscholen in de stallen bij de burens zijn te vinden.

Eindconclusie

Met doorgang van de geplande ontwikkeling zal een overgroot deel van de broedplaatsen van de huismussen en deels de boerenzwaluwen verloren gaan.

Dit is in strijd met de *Wet natuurbescherming* en bepalingen van de Europese Vogelrichtlijn zoals aangegeven in figuur 13, met nadruk op het verbod om opzettelijk broedplaatsen te verstoren en/of weg te nemen. Deze ingreep betekent zeer mogelijk ook indirecte sterfte van huismussen, namelijk wanneer ze zonder hun vaste honk met directe voedselvoorziening komen te zitten, zodat Lid 1 van Artikel 3.1 Wnb ook automatisch in werking treedt.

---

² Categorie 5: Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Het zal vrijwel onmogelijk of een enorme uitdaging zijn om de huidige erfcondities in de nieuwe situatie te 'simuleren'; of dit vraagt om een nieuw erf waarin alle (hiervoor beschreven) levensvoorwaarden voor de huismus en boerenzwaluw royaal aanwezig zijn; zoals in de oude situatie.

Dit impliceert voor de beschermde vogels, tenslotte, een ontheffingsprocedure met allereerst voorlegging van het zwaarwegend maatschappelijk belang van de ontwikkeling en alternatieven-afweging; dan wel verwezenlijking met een zorgvuldig onderbouwd, kansrijk, duurzaam en als zodanig te monitoren beschermingsplan. Zulks voor te leggen aan het bevoegd gezag (Provincie Overijssel) voor beoordeling.

Verder wordt aanbevolen om ook andere beschermde soorten resident op het erf, waarvan er al duidelijke aanwijzingen of vermoedens zijn – waaronder steenmarter, bunzing, wezel en egel – onder de loep te nemen voor de volledigheid van een ecologisch onderzoek.

Hoofdstuk 3. Soorten		45					
§ 3.1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn		2					
Artikel 3.1		130					
1	Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.						
2	Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.						
3	Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.						
4	Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.						
5	Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.						

Figuur 13. Toepasselijke bepalingen van de Wet natuurbescherming³ ten aanzien van de bescherming van inheemse broedvogels en specifieke nestbescherming van vogelsoorten. De toepasselijke bepaling is rood omlijnd.

³ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2021-07-01#Hoofdstuk3>

Bronnen

Plas-Haarsma, M. Van der (2009) De Huismus. Nieuw Amsterdam Uitgevers.

Snow, D.W. & C.M. Perrins (1998). The birds of the Western Palearctic. Concise edition of the *Handbook of the birds of Europe, the Middle East and North Africa*. Volume 2. Oxford University Press, Oxford.

<https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-009-Kennisdocument-Huisumus-1.0.pdf>

Resume: Erwin van Maanen (EcoNatura) als ervaren ecologisch deskundige

Erwin van Maanen studeerde biologie en ecologie aan de University of Adelaide (Australië) en natuurwetenschappelijke milieukunde (met accent op milieubiologie, natuurbescherming en milieu- en natuurwetgeving) aan de Radboud Universiteit in Nijmegen.

Hij houdt zich al sinds eind jaren '70 van de vorige eeuw bezig met natuuronderzoek, begonnen met vogelkundig onderzoek naar de broedpopulatie-ontwikkelingen van roofvogels.

Sinds 2000 werkt hij als onafhankelijk ecologisch adviseur en onderzoeker. Hij heeft zich over de jaren gespecialiseerd als landschapsecoloog en deskundige op het terrein van biodiversiteit met velerlei werkzaamheden gericht op natuurbehoud- en ontwikkeling; zowel nationaal als internationaal. Hij is tevens specialist geworden in ecologische beoordelingen van de effecten van menselijke activiteiten op natuur & landschap en heeft daarin een zeer grote verscheidenheid aan projecten behandeld, in zowel binnen- als buitenland. Uit het jarenlang beoordelen van de invloed van de mens op natuur (oorzaak en gevolg-relaties) heeft hij veel referenties opgedaan.

Hij wordt ook regelmatig gevraagd voor contra-expertise-onderzoek door natuurbeschermingsorganisaties en particulieren met zorg voor de natuur.

Verder is hij professioneel werkzaam als *Visiting research fellow* op het terrein van internationale natuurbescherming aan de Universiteit van Cumbria (in Engeland) en was lid van de werkgroep *Visions of Nature* aan de Radboud Universiteit. Hij is lid van de Commission on Ecosystem Management middels de Rewilding Thematic Group van het IUCN.

Sinds meerdere jaren doet hij in zijn vrije tijd onderzoek naar de ecologie van kleine tot grote roofdieren; van wezel tot wolf; waarover hij ook schrijft.